

merítemem alapján bemutatom a legtipikusabb ismerkedési, eljegyzési, és házasságkötési módozatokat, úgy ahogy azt a Náci táborokat túlélők maguk elmesélik. Kutatásom eredményeit végezetül az újonnan kialakult családok fontossága, illetve jövőképe alapján elemzem és bemutatom. (Karády Viktor, *Túlélők és újrakezdők*. Budapest: Múlt és Jövő, 2002.)

Szigeti Jenő

Szabadegyházi lelkészcsaládok a 20. század második felében

A 20. század második fele a lelkészcsaládoknak megpróbáltatásokkal teljes időszak volt. A szabadegyházak legtöbb gyülekezete 1939. dec. 2-ától betiltott felekezet volt, mint a honvédelem érdekeit veszélyeztető szekta. A kommunista időszakban a lelkészek osztályidegen elemeknek számítottak. Ez akadályozta a gyermekek iskolai oktatását, beilleszkedését a társadalmi életbe. Ezért a gyermeknevelés a család egészének társadalmi beilleszkedése sok érdekes problémát vetett fel. Ezeket szeretném empirikus tapasztalataim alapján rögzíteni. Ennek rögzítése az idő és a más irányú források szűkös volta miatt sürgető.

Szilágyi Adrienn

Családgülések és családi hitelezések, mint a 19. századi arisztokrata család szövetsége

A nagybirtok kormányzaton belül a családgüléssel foglalkoznék, amelynek legfőbb célja a család szövetségének fenntartása és a család dolgainak az előmozdítása volt. A családgülés funkcióit a Harruckern-örökösök 1798 és 1853 közötti közös tanácskozásán keresztül kívánom bemutatni, sőt azon érdekes momentumára szeretnék rámutatni, hogy a gyűlés keretein belül működtették a „családi kasszát”, amelyhez az érintett rokonság férhetett hozzá. A közös pénztárnak volt egy rendkívül előnye: a kizárólagos elérhetősége a családtagok számára. A família tagjai ugyanis pontosan tudták, hogy számíthatnak rá, számolhatnak vele, mert jóval megbízhatóbb és kiszámíthatóbb, mintha a piacról kellene hitelhez jutniuk. A családgüléseken, valamint azon belül működő családi hitelezéseken keresztül kívánom megvilágítani egy 19. századi arisztokrata família családi és gazdasági szövetségét.

Szilágyi Erzsébet

Kibucok, gyerekházak, családok... Kutatások a közös nevelésről au Erec Izraeli kibucokban

„Számomra ez a fal egy test. Anyám teste.” - Az 1920-as évek elejétől egészen az 1980-as évek végéig az erec izraeli kibucok ideológiájának egyik legfontosabb része volt az úgynevezett közös nevelés, amelynek lényege: egyenlő esélyek biztosítása minden gyerek számára. A kibucok gyerekházai a közös nevelés jelképei lettek. A gyerekházakban a gyerekek csecsemőkoruktól serdülőkorukig éltek, és nevelésük az egész kibuc közösségének feladata volt. A gyerekek életében a legfontosabb felnőttet a gondozónő jelentette, akivel szinte egész napjukat együtt töltötték. Szüleikkel minden nap délután négytől este hétig találkozhattak a szülők szobájában, majd szüleik visszakísérték őket a gyerekházakba. A szülők megvárták, amíg a gyerekek közösen megvacsoráztak, lezuhanyoztak, majd ágyuk mellé ülve meséltek, beszélgettek velük. Pontosán fél kilenckor a szülők elbúcsúztak a gyerekektől, hazamentek, az ügyeletes nevelő pedig lekapcsolta a villanyt a szobákban... S ezután elkezdődött a sok gyermek számára magányos, végtelenül hosszú, szülők nélküli éjszaka.

Ma sok pszichológus, pszichiáter, pszichoanalitikus foglalkozik olyan páciensekkel, akik gyermekkorukat valamelyik kibuc gyerekházában töltötték, s kibuc túlélőként határozzák meg magukat. Vajon az objektív kutatási módszerek is alátámasztják ezt a meghatározást?

Számos kutatás és művészeti alkotás született a közös nevelés szülőkre és gyerekekre gyakorolt hatásáról, a kibuci családmodellről, valamint a gyerekházakban folyó életről. Előadásomban a fontosabb kutatási szempontokat és eredményeket szeretném bemutatni néhány e témában készült műalkotással együtt.

Tokics Imre

Az ókori izraeli család jogtörténeti háttere

Az ókori izraeli családra vonatkozó szabályok, törvények és hagyományok leginkább a bibliai Tórában ismerhető meg. Az írott és íratlan törvények alapvetően meghatározták a bibliai időkben a család mindennapjait. A születéstől fogva egészen a temetésig szigorú szabályrendszer alakult ki az ókori családokra vonatkozóan, amelynek a jogtörténeti eredetét elsősorban a Tórában, másodsorban a Tanakhban találjuk meg. Az előadás során rámutatunk azokra a törvényekre, amelyek meghatározták a zsidó családok életformáját. Ugyanis vannak olyan családjogi szabályok, amik az évszázadok alatt változáson mentek át, és vannak olyan törvények, jogszokások, amelyek változatlan formában maradtak hatályban a pátriarkai időktől fogva egészen a babiloni fogságig. Az előadásban kitekintünk ezekre a családjogi szokásokra, amelyek hatása, noha korlátozott formában, de még napjainkban is kimutatható, úgy a zsidó családok viszonylatában, mint az európai kultúrában.

Tóth I. János

Izrael kivételes termékenységről

A termékenységi arányszám mindegyik afrikai országban – kivéve a kicsi Mauritius – nagyobb, míg mindegyik európai országban kisebb, mint 2,1 gyerek/nő. Sőt általában elmondható, hogy a szegény országokban ennél magasabb, míg a gazdag országokban ennél alacsonyabb a termékenységi ráta. Ez utóbbi csoportba tartozik Magyarország (1,5 gyerek/nő; 25640 nemzetközi dollár/fő) is. A Földön csak hat olyan gazdag (≥ 20000 nemzetközi dollár/fő) ország van, ahol a termékenységi arányszám eléri vagy meghaladja a 2,1 gyerek/nő értéket. Ezek a következők: Izrael (3,1 gyerek/nő; 37400\$/fő), Kazahsztán (3,0; 22910) Omán (2,9; 41320), Szaúd-Arábia (2,6; 55760), Panama (2,4; 20990) és Törökország (2,1; 23900). Látható tehát, hogy a nyugati világban egyedülállóan magas termékenységi arányszám jellemzi Izraelt. Előadásomban ennek lehetséges okait vizsgálom meg.

Varga Csaba

A szeretetcsalád rehabilitációja

A család nem köztársaság, mert nem közpolitikai alakulat; a család nem közgazdasági vállalkozás, mert nem piaci szervezet; a család nem életmentő segélyszervezet, mert nem szociális szolgáltatás. Ebből nem következik, hogy a család nem önszervező közösség, hogy nem családi vállalkozás, vagy nem szociális védőháló. Éppen ellenkezőleg. A család szuverén életközösség, avagy potenciálisan szeretetközösség; a család így tudatos életfenntartás, avagy szeretetéletmód; a család biztonságos lélekközhely.